

De Dullaert, een natte vlindertocht.

Maar onder het motto van: “als we niet gaan, zien we zeker niets”, gaan we toch maar. Wat we zagen? Lees verder!

We gaan een wandeling maken op de Naad van Brabant, een strook die van Bergen op Zoom tot aan Den Bosch loopt op de overgang van de hoge zandgrond naar de klei van het dal van de Maas. Het regenwater dat op de hoge gronden valt en in de bodem zakt stroomt ondergronds richting de Maas, vermengt zich met mineralen en botst dan op de kleilaag. Op die overgang van zand naar klei komt het water omhoog. Dit kwelwater is verantwoordelijk voor een bijzondere plantengroei. Het water is kalkrijk en bevat veel ijzer, maar vrijwel geen fosfaat en stikstof. In het voorjaar kun je hier dan ook typische kwelplanten aantreffen, zoals dotterbloem, holpijp en de waterviolier die de sloten roze kleurt. Op de Naad van Brabant tussen Waspik en Waalwijk liggen als aan een kralensnoer een aantal “natte parels” waarvan we er vandaag één gaan bezoeken: het landgoed de Dullaert, één van de laatste gebieden die uit wildernis tot landbouwgrond is omgevormd. Om het landgoedkarakter weer enigszins in oude luister te herstellen zijn verschillende fraaie hekken geplaatst zoals dat vroeger ook was. Vóór één van die hekken starten we onze wandeling.

Zo, met dit in ons achterhoofd gaan we op pad. Allereerst wandelen we door een populierenbos, of wat daar nog van over is. Er zijn enkele jaren geleden veel bomen geveld, zodat er nu meer zon op de bodem kan komen en zich andere planten en struiken kunnen vestigen. Zo zien we hier o.a. veel koninginnenkruid, een erg goede nectarplant voor vlinders. Op de engelwortel zit een schorpioenvlieg, het achterlijf van het mannetje ziet er net zo uit als bij een schorpioen, vervaarlijk gekromd maar totaal onschuldig. Even verder de berenklaauw, de schermbloemen lijken heel veel op die van de engelwortel, en we deden even een spelletje “zoek de verschillen”. Andere planten die we hier aantreffen zijn smeerwortel, dagkoekoeksbloem, harig wilgenroosje, kattenstaart, braam, grote klis, allemaal zeer nectarrijk. De eerste vlinders dienen zich dan ook aan: enkele klein geaderde witjes en een gehakelde aurelia, die de eitjes afzet op de hop die zich hier veelvuldig omhoog slingert. Ook de brandnetel dient als waardplant. De rupsen van deze vlinder leven op de bovenkant van de bladeren, waar ze niet opvallen, want ze hebben een uitstekende schutkleur, ze lijken op een vogelpoepje! De vlinder vliegt van maart tot oktober in 2 elkaar overlappende generaties per jaar. Het exemplaar dat we nu zien overwintert als vlinder vlak bij de grond, bijvoorbeeld onder boomwortels, tussen takkenbossen of afgevallen blad, of in een holle boom. Op de eerst mooie lentedag van 2012 komt hij vast weer tevoorschijn!

Minder mooi, hoewel het fraaie bloemen zijn, is het verschijnen van de reuzenbalsemien. Een passerende dame was trots op deze nieuwe soort, maar wij zien hem toch liever niet. Met zijn meters ver weg springende zaden verovert hij in korte tijd het terrein en andere planten krijgen geen kans meer. Door het vochtige elzenbroekbos, waar we naast vele varens ook een vliegenzwam zien, voert de wandeling ons naar een akkertje, dat kennelijk nog niet van SBB is. Vroeger stond hier ook een huis, er zijn nog restanten van gemetselde hekpalen te zien. Op de hoek een enorme populier, een grensboom. En weer zo'n fraai rood-wit geschilderd hek, waar we doorheen gaan om terecht te komen in een eldorado voor vogels: er groeien hier veel besdragende bomen en struiken, o.a. vlier, meidoorn, braam en lijsterbes. Een paardenbijter rust even uit van zijn jachtpartij op kleine insecten en laat zich bewonderen door ons. Het is een grote, zeer algemene libel van stilstaande en zwak stromende wateren met een rijke moerasvegetatie, hij vliegt van begin juli tot in november en is vooral in de middag actief. Vaak zie je ze jagend in groepen langs bosranden af scheren.

En dan komen we terecht in een stukje slagenlandschap. Het ontginningspatroon met lange rechte stroken grond is ongeveer 700 jaar geleden ontstaan in de tijd van de vervening. Oorspronkelijk was dit gebied één groot moeras. Graaf Willem III van Holland gaf stukken van de wildernis uit om te ontginnen. Deze werden een hoeve of slag genoemd. Men had het “recht van opstrek” in de richting van de Maas. Eerst werd het veen afgegraven, daarna ging men hier boeren. Vlak bij huis (Sprang-Capelle) lagen de akkers, verder richting de Maas de weilanden en hooilanden. Vooral de natte

hooilanden hadden een rijke, gevarieerde plantengroei en waren broedgebied voor vele weidevogels. Door vererving werden de percelen steeds smaller, waardoor de slagen ontstonden. De percelen werden door sloten, omzoomd door elzen, van elkaar gescheiden om het vele grondwater af te voeren. De els werd aangeplant om de slootkant te verstevigen, het blad vormde een prima bodemverbeteraar. De els leverde bovendien boerengeriefhout en brandstof voor de bakkersoven (musterd).

Plotseling staan we oog in oog met een kudde.... Ja, wat zijn het eigenlijk, schapen of geiten? En hebben ze nu 4 horens, zien we dat goed? Even googlen thuis: het blijken Hebridean oftewel Saint Kilda schapen te zijn, een van oorsprong Schots schapenras wat ingezet wordt bij het beheer van natuurgronden. Ze moeten de "probleemonkruiden", zoals distels, brandnetels, zuring en bramen, beheersbaar maken. Ze zouden zelfs zonder nadelige gevolgen het giftige jakobskruid kunnen eten. Verder heeft het vlees van dit schapenras een specifieke wildsmaak, dus de volgende keer dat U lam eet..... Het is een zeldzaam ras, een hard schaap dat kan overleven op arme grond. Zowel mannetjes als vrouwtjes hebben 2 tot 6 horens die links en rechts symmetrisch zijn. Bij mannetjes kan de hoorn zelfs tot 1 ¼ krul draaien! De kudde doet haar werk goed, en houdt de begroeiing aardig in toom, zelfs de kale jonker knabbelen ze zonder mankeren op.

Door een hekje belanden we op de weg die we hier even volgen. In de sloot vinden we de grote lisdodde (rietsigaar) en een zwanenbloem, die in Nederland wettelijk beschermd is. De vorm van de stampers van de bloem lijkt sterk op sierlijke zwaantjes, waar de plant zijn naam aan dankt. Hij groeit vaak in sloten die jaarlijks geschoond worden, heeft echter niet veel te lijden van deze schoonmaakbeurt omdat zo zijn leefmilieu in stand wordt gehouden. In het weiland is een blauwe reiger op zoek naar voedsel, mollen misschien? Want die zitten hier volop getuige de vele molsgangen of "ritten", deze worden vaak door jonge mollen gebruikt op hun ondergrondse voedselstrooptochten.

Linksaf langs het bos waar ook weer flink gekapt is, helaas is daardoor het bont zandoogje sterk afgenomen in aantal, tja, "ieder voordeel hebse nadeel.....". De vogeltjes zijn nog wel alom aanwezig, we horen en/of zien o.a. putter, zwartkop (wist U, dat hij ook bessen eet?), pimpelmees, boomkruiper, houtduif en rietzanger. En dan bij het bankje, waar ik het zonnetje had besteld, gaan de regengaatsjes voorgoed open vandaag, onder moeders paraplu pauzeren we eventjes, maar dan gaat het weer verder, het pad op naar de voormalige vogelkijkwand. Volop koninginnenkruid vormt hier bij droog weer een ware nectarkroeg. Ook hier vliegen ondanks de regen nog enkele witjes, bont zandoogje en zien we een watersnuffel. Even kijken bij het bruggetje over het Zuiderafwateringskanaal, zo'n 100 jaar geleden gegraven bij de aanleg van de Bergsche Maas om het gebied beter te kunnen ontwateren. Het kanaal trekt nog altijd veel grondwater weg, nadelig voor de levenskansen van bijzondere planten, maar zonder kanaal was er geen landbouw mogelijk.

We keren terug op onze schreden en komen dan bij de 6 petgaten die hier zijn gegraven voor nieuwe natuurontwikkeling, om het verlandingsproces weer op gang te brengen. Krabbenscheer, blaasjeskruid, fonteinkruid, slangenwortel, waterlelie, gele plomp, waterdrieblad, enz., samen vormen zij trilveentjes, die men hier vroeger ook wel "papierenzolders" of "waggelbedden" noemde. De oeverbegroeiing vormt een ideaal leefgebied voor vele libellen en waterjuffers die ons verbazen met hun vliegkunst. Het gebied is ook erg in trek bij vele vogelsoorten, er is dan ook pas een nieuwe vogelkijkhut gebouwd die prachtig uitzicht biedt over de plassen. We noteren meerkoet, wilde eend, knobbelzwaan, grote bonte specht (die laat zich heel mooi zien, hamerend op een dode boom), boerenzwaluw, enz. De sloten zijn volgegroeid met grote waterweegbree en kikkerbeet. Het wordt even droog en tientallen witjes komen tevoorschijn, fladderend van bloem naar bloem om energie op te doen. In een boom 4 aalscholvers, een buizerd vliegt over, en dan het klapstuk, al is het dan geen vlinder: 3 ooievaars vliegen over, toch altijd weer iets bijzonder om te zien! Ook zien we nog een ietwat groot uitgevallen wilgenroosje: een dame die onder een knotwilg staat te schuilen voor de alweer neerplensende regen. Ondanks de regen blijven de witjes rondfladderen in de nectarkroeg,

maar ook wij gaan op zoek naar een kroeg om bij een kop koffie en overheerlijke apfelstrudel bij te komen van deze natte vlindertocht, die toch alleszins de moeite waard was!

Fia Grootzwagers